

ЗБАЛАНСОВАНА СИСТЕМА КРИТЕРІЇВ ТА ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНО АКТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

КУДЛАЄНКО Сергій

доктор економічних наук, професор кафедри управління та адміністрування,
Житомирський інститут «Міжрегіональна академія управління персоналом»

<https://orcid.org/0000-0002-2746-1814>

e-mail: Syk13@ukr.net

ЮРЄВ Борис

здобувач,

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0009-6181-5645>

У статті аналізуються питання інноваційно-технологічної активності та розвитку суб'єктів господарювання, а також фінансового забезпечення цих процесів. Показано, що фінансовий менеджмент виступає, по суті, зв'язуючою ланкою між інноваційно-технологічною діяльністю підприємств, інвестиційно-інноваційним менеджментом, а також управлінням фінансово-економічними аспектами розвитку бізнесу, його ефективізацією. Констатовано, що налагодження такої ефективної системи управління потребує формування належної інформаційної основи, яку забезпечують відповідні показники. Зроблено висновок, що для узгодження відповідних процесів необхідна розробка та апробація безпосередньо збалансованої системи показників. Відтак, метою дослідження визначено розробку збалансованої системи критеріїв та показників фінансового менеджменту інноваційно-технологічно активних підприємств. Визначено орієнтири інноваційно-технологічного розвитку бізнесу та його фінансового забезпечення.

Ключові слова: фінансовий менеджмент, ключові показники фінансового управління, цифрові інструменти фінансового менеджменту, стратегія розвитку підприємства.

A BALANCED SYSTEM OF FINANCIAL MANAGEMENT CRITERIA AND INDICATORS OF INNOVATIVE AND TECHNOLOGICALLY ACTIVE ENTERPRISES

KUDLAENKO Sergey

Zhytomyr Institute "Interregional Academy of Personnel Management"

YURIEV Borys

Khmelnytskyi National University

The article analyzes the issues of innovative technological activity and development of business entities, as well as financial support for these processes. It is shown that financial management acts, in fact, as a connecting link between innovative and technological activities of enterprises, investment and innovative management, as well as management of financial and economic aspects of business development, its optimization. It was established that the establishment of such an effective management system requires the formation of an appropriate information base, which is formed by relevant indicators. It was concluded that the development and testing of a directly balanced system of indicators is necessary to coordinate the relevant processes. Therefore, the purpose of the research is to develop a balanced system of criteria and indicators of financial management of innovative and technologically active enterprises. The benchmarks of innovative and technological business development and its financial support have been determined. It is pointed out that the restoration and further strengthening of the competitive positions of domestic enterprises requires the activation of their innovative and technological activities, which, in turn, relies on sufficient investment and financial support. It has been proven that both the possibilities of connection and the implementation of the functions and tasks of financial management in terms of managing the investment and innovation development of business entities require the development and application of appropriate regulatory and methodological support for internal use at enterprises. Such work is based on a balanced system of criteria, parameters and indicators. 5 vectors of business technology and their financial support have been determined: the sphere of production of innovative products; sector of sales of innovative products; aspects of technical and technological modernization of business; issues of general management; task of economic progress. A system of balance criteria has been determined between, on the one hand, changes occurring in the current production and economic activity of the enterprise (under the influence of the activation of innovative and technological activity) and, on the other hand, their consequences as a result of the creation of better prerequisites for the further activation of innovative and technological activity. The left side of the balanced indicator system is formed by the indicators of such components as production, economic efficiency, marketing, and the right side by finance, investment, innovative development.

Keywords: financial management, key indicators of financial management, digital financial management tools, enterprise development strategy.

КУДЛАЄНКО, С., & ЮРЄВ, Б. (2024).
ЗБАЛАНСОВАНА СИСТЕМА КРИТЕРІЇВ ТА
ПОКАЗНИКІВ
МЕНЕДЖМЕНТУ
ТЕХНОЛОГІЧНО

ФІНАНСОВОГО
ІННОВАЦІЙНО-
АКТИВНИХ

KUDLAENKO, S., & YURIEV, B. (2024). A
BALANCED SYSTEM OF FINANCIAL
MANAGEMENT CRITERIA AND INDICATORS OF
INNOVATIVE AND TECHNOLOGICALLY ACTIVE
ENTERPRISES. *Development Service Industry*

**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ
ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Вітчизняні підприємства в умовах повномасштабної війни опинилися в середовищі високого рівня нестабільності, значних викликів і загроз економічній безпеці, складності збереження стабільної життєздатності. Наслідком цього стали суттєві втрати позицій вітчизняних підприємств на внутрішньому ринку, включно з реалізацією їх базових соціальних і економічних функцій. Відтак, на тепер одним з ключових завдань є оптимізація ресурсного забезпечення, однак на цьому тлі зберігається потреба у підтримці належного рівня конкурентоспроможності, ділової активності та збереженні і навіть розширенні потенціалу інноваційності заради відновлення обсягів діяльності й ефективності.

Подальше зміцнення конкурентних позицій, підвищення соціально-економічної ефективності господарювання вітчизняних підприємств потребує активного і системного впровадження інновацій, активізації та здійснення інноваційно-технологічної діяльності на постійній основі. Але однією з найважливіших передумов інноваційної діяльності є її фінансове забезпечення.

Більше того, фінансовий менеджмент – ланка управлінської системи, яка, власне, в значній мірі пов'язує між собою питання, пов'язані зі здійсненням інноваційно-технологічної діяльності, формуванням її фінансово-ресурсного забезпечення, гарантуванням належної, бажано – високої, ефективності, підвищенням ефективного господарювання та покращенням фінансово-економічного стану суб'єкта господарювання.

Своєю чергою, як можливості ув'язки, так і реалізація функцій і завдань фінансового менеджменту в частині управління інвестиційно-інноваційним розвитком суб'єктів бізнесу, потребують розробки і застосування відповідного нормативно-методичного забезпечення для внутрішнього користування на підприємствах. В основі такої роботи – збалансована система критеріїв, параметрів і показників. Вказане актуалізує завдання подальшого розвитку теоретико-методичних і прикладних засад розробки та практичної апробації збалансованої системи критеріїв та показників фінансового менеджменту інноваційно-технологічно активних підприємств.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Різні аспекти інноваційно-технологічного розвитку підприємств і організацій перебувають у фокусі наукового дискурсу достатньо тривалий проміжок часу і на це є об'єктивні причини як з боку теорії, так і практики. Теоретико-методична актуальність дослідження проблематики інновацій, зокрема технологічних, визначається взаємозалежністю та впливом цих процесів практично на всі аспекти бізнесу, починаючи від зростання ефективності виробництва і завершуючи кінцевим фінансовим результатом господарювання. З позиції бізнесу інновації цікаві, адже дозволяють отримати домінуючі конкурентні переваги, необхідні для перемоги в конкурентній боротьбі та зміцнення конкурентних позицій на ринку. Відтак, ці та інші актуальні проблеми інноваційно-технологічного розвитку підприємств актуалізуються у дослідженнях таких науковців, як А. Ковпака [1], В. Смесова, І. Іщенко [8, с.76-82], М. Крупка, М. Руцишин [3, с.85-94], Р. Лупак, І. Польова, В. Васильців [4, с.88-92], О. Малій [5, с.71-74], Н. Рибалко [6, с.27-29], І. Рудченко [7, с.16-19], О. Мульська, Ю. Шушкова, Л. Кльоба, Є. Парфенюк [11, с.407-421], О. Кліпкова, Р. Лупак, Н. Міценко, І. Міщук [13, с.320-330] та ін.

З іншого боку, як відомо, інноваційно-технологічна активність тісно корелює зі значними витратами на організацію та здійснення науково-дослідної діяльності, проведення досліджень та розробок, створення та впровадження інновацій. Зрештою тут й потреба в інвестиціях на підготовку та реалізацію цілісних інноваційно-технологічних проектів. Відтак, питання фінансового менеджменту та його підсистеми – інноваційного менеджменту є предметом наукових пошукувань таких авторів, як М. Крупка, Н. Демчишак [2, с.47-64], В. Фоміних, Д. Безпалова, А. Довгопола [9, с.61-64], Л. Чех, О. Корогодова [10] та інші вітчизняні і зарубіжні дослідники.

**ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ,
КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ**

Якщо аспектам організації, здійснення та економіки інноваційно-технологічної діяльності, з одного боку, та фінансового менеджменту, в тому числі в сфері інновацій, досліджень та розробок, з іншого боку, присвячено достатню увагу у профільній економічній літературі, то проблематиці напрацювання збалансованої системи показників, які б ув'язували питання фінансового менеджменту та інноваційно-технологічної активності суб'єктів господарювання, – все ще ні. Це перешкоджає здійсненню якісного повноцінного аналізу, відповідно, виявленню як проблемних аспектів, так і потенційних можливостей подальшої активізації інноваційно-технологічної діяльності вітчизняних підприємств і формуванню достатнього для належного перебігу її процесів фінансово-інвестиційного та іншого ресурсного забезпечення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є розробка збалансованої системи критеріїв та показників фінансового менеджменту інноваційно-технологічно активних підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для топ-менеджменту тих суб'єктів господарювання, які планують довгострокове стає функціонування й розвиток корпоративних структур бізнесу, якими вони управляють, цілковито зрозуміло, що в таких цілях слід здійснювати активну інноваційно-технологічну діяльність, що, з одного боку, потребує істотних інвестицій та значних обсягів фінансового забезпечення, однак, з іншого боку, забезпечує створення і впровадження різного типу інновацій, а також сучасних прогресивних технологій. Це шлях до посилення конкурентоспроможності, утвердження на ринку та подальшого поступу і розширення, завоювання нових ринкових сегментів.

Саме потреба в значних інвестиціях та фінансових вкладеннях актуалізує питання включення такого вектора, як інноваційно-технологічний розвиток, до загальної системи фінансового менеджменту суб'єкта господарювання. Відповідно, всі з вказаних аспектів потребують узгодження між собою і основою для такого поєднання слугують критерії фінансового менеджменту інноваційно-технологічного розвитку суб'єктів бізнесу (рис. 1).

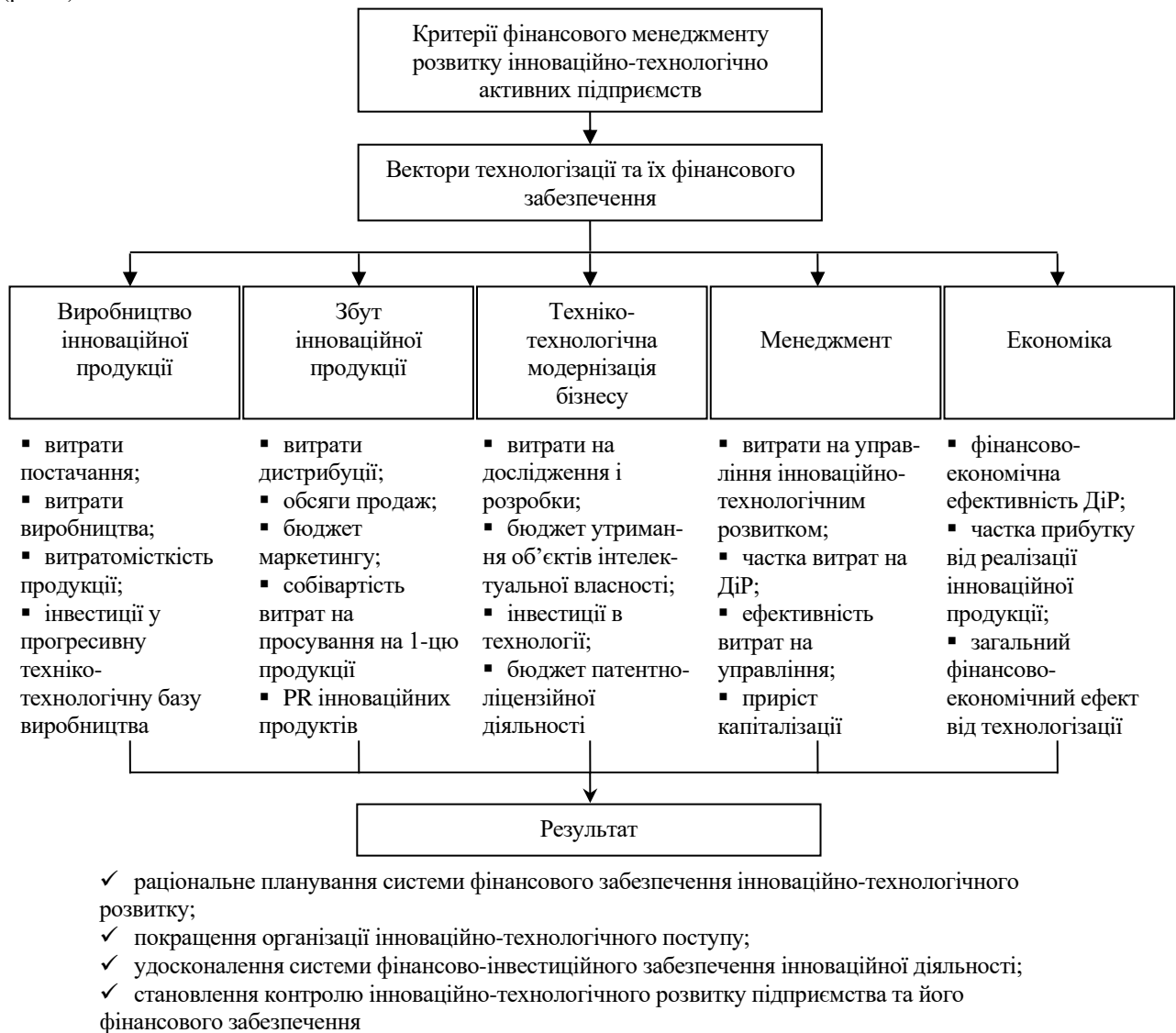

Рис. 1. Критерії фінансового менеджменту інноваційно-технологічного розвитку підприємства

Джерело: авторська розробка.

Таким чином, в наведеній сукупності критеріїв стає зрозумілим, якими є параметри ефективності і яким чином вони, власне, узгоджуються з відповідними фінансовими показниками, що входять до царини фінансового менеджменту. Як показують результати досліджень, відповідними векторами стають:

- виробництво інноваційної продукції;

- питання її реалізації;
- техніко-технологічна модернізація бізнесу;
- система управління підприємством;
- загальні питання організації господарської діяльності й забезпечення ефективності підприємства і його виробничо-господарських та комерційно-збутових процесів.

На переконання автора, поєднання підсистем управління інноваційно-технологічним розвитком та фінансами у межах системи фінансового менеджменту дозволить: істотно раціоналізувати процеси планування системи фінансового забезпечення інноваційно-технологічного розвитку; удосконалити механізми організації інноваційно-технологічного поступу; покращити фінансово-інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності, а також установити якісний контроль за інноваційно-технологічним зростанням підприємства, включно з формуванням і використанням в таких цілях повноцінного інвестиційного та фінансового ресурсу.

При тому, здійснення відповідних розрахунків базується збалансованій системі показників, наведеній на рис. 2.

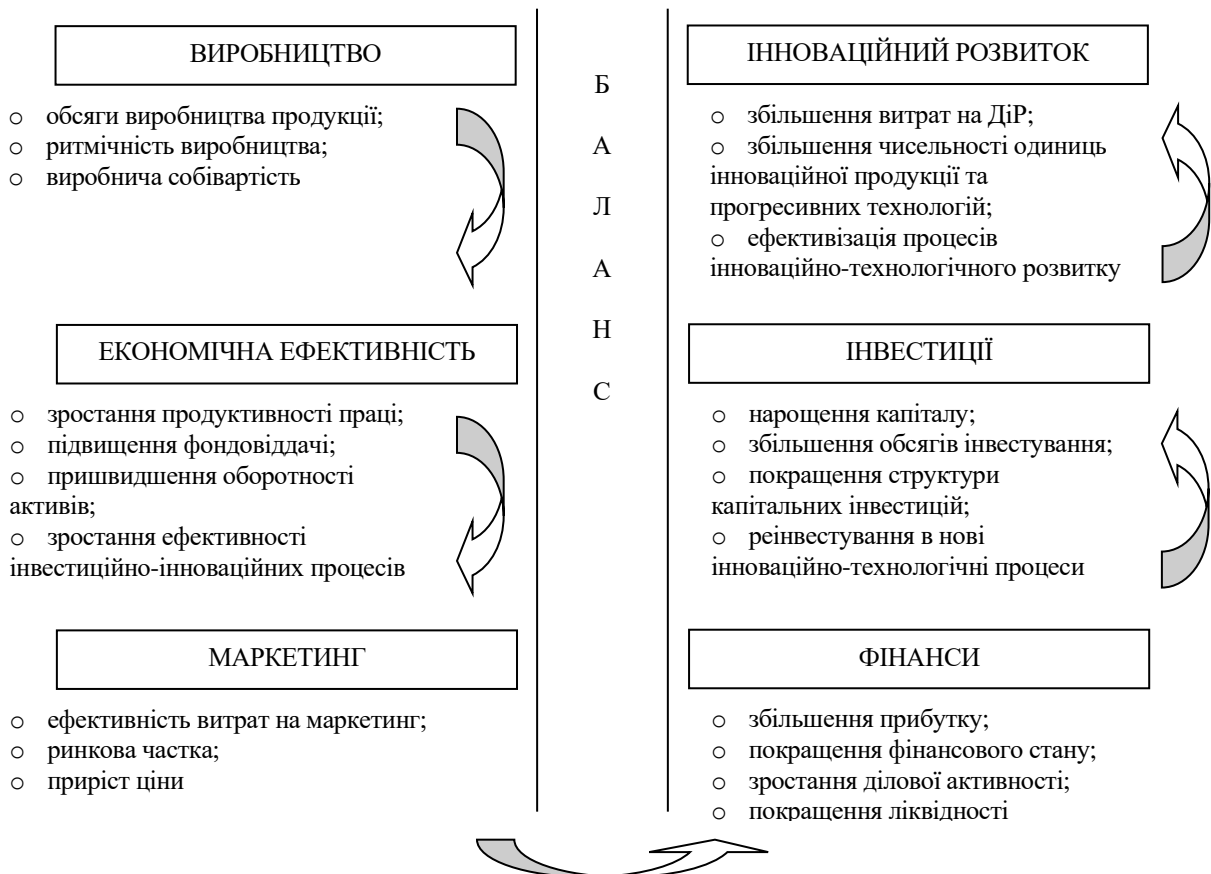

Рис. 2. Збалансована система показників фінансового менеджменту інноваційно-технологічно активних підприємств
Джерело: авторська розробка.

Таким чином, ті зміни, які відбуваються у поточній виробничо-господарській діяльності підприємства (однак, обумовлені активізацією його інноваційно-технологічної діяльності і розвитку) [ліва сторона рисунку], мають відобразитися в покращенні параметрів фінансово-економічного розвитку суб'єкта господарювання, а, відтак, створенні кращих передумов для подальшої активізації інноваційно-технологічної діяльності [права сторона рисунку], створюючи відповідний баланс і ці аспекти мають лягти в основу раціонального й ефективного фінансового менеджменту гарантування поступального інноваційно-технологічного розвитку підприємства.

Звичайно, що значним негативним чинником впливу на стан інноваційно-технологічної активності вітчизняних підприємств стала зовнішня воєнна агресія, унаслідок якої підприємства і країна на загал втратили виробничо-технологічну інфраструктуру та науково-дослідний потенціал, зазнали послаблення інвестиційно-технологічної привабливості, активізації процесів інтелектуальної еміграції, поглиблення системних проблем розвитку інноваційної та наукової діяльності.

Відтак, вітчизняним підприємствам слід відшукати фінансовий ресурс і працювати не тільки над активізацією власної інноваційно-технологічної діяльності, але й розвитком вітчизняної науково-технологічної сфери, подоланням таких її проблемних аспектів, як критично низькі обсяги виконання

наукових та науково-технічних робіт, слабка практична придатність їх результатів, низький рівень та нерациональний розподіл витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт, відсутність їх належної бюджетної підтримки, погіршення інтелектуально-кадрового забезпечення інноваційної безпеки, недостатній рівень використання і комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок та ін.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Відновлення та подальше зміцнення конкурентних позицій вітчизняних підприємств потребує активізації їх інноваційно-технологічної діяльності, що, своєю чергою, опирається на достатнє інвестиційне та фінансове забезпечення.

Зв'язуючою ланкою цих процесів має стати якісне управління, зокрема система фінансового менеджменту. Своєю чергою, як можливості ув'язки, так і реалізація функцій і завдань фінансового менеджменту в частині управління інвестиційно-інноваційним розвитком суб'єктів бізнесу, потребують розробки і застосування відповідного нормативно-методичного забезпечення для внутрішнього користування на підприємствах. В основі такої роботи – збалансована система критеріїв, параметрів і показників.

При тому, виділяються наступні 5 векторів технологізації бізнесу та їх фінансового забезпечення:

- (1) сфера виробництва інноваційної продукції;
- (2) сектор збуту інноваційної продукції;
- (3) аспекти техніко-технологічної модернізації бізнесу;
- (4) питання загального менеджменту;
- (5) завдання економічного поступу.

Важливим аспектом у системі фінансового менеджменту процесів інноваційно-технологічного розвитку вітчизняних підприємств є розуміння існування балансу між, з одного боку, змінами, які відбуваються у поточній виробничо-господарській діяльності підприємства (під впливом активізації інноваційно-технологічної діяльності), та, з другого боку, їх наслідками у підсумку створення кращих передумов для подальшої активізації інноваційно-технологічної діяльності.

Ліву сторону збалансованої системи показників формують індикатори таких компонент, як виробництво, економічна ефективність, маркетинг, а праву – фінанси, інвестиції, інноваційний розвиток.

Продовження досліджень у цьому напрямі стосується розробки рекомендацій зі впровадження методики збалансованої системи показників фінансового менеджменту інноваційно-технологічно активних підприємств.

Література

1. Ковпака А. Інноваційний розвиток країни як рушійний чинник підвищення національної конкурентоспроможності. *Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки*. 2021. Вип. 1. URL: <http://eui.zu.edu.ua/article/view/234658/238776>.
2. Крупка М. І., Демчишак Н. Б. Сучасна парадигма фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні. *Фінанси України*. 2017. № 11. С. 47-64.
3. Крупка М. І., Руцишин М. О. Фінансовий механізм державно-приватного партнерства в забезпеченні інноваційного розвитку підприємств України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2022. № 26 (54). С. 85-94.
4. Лупак Р. Л., Польова І. М., Васильців В. Г. Управління покращенням інвестиційного забезпечення підприємств. *Бізнес Інформ*. 2015. Вип. 12. С. 88-92.
5. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С. 71-74.
6. Рибалко Н. О. Фінансові ресурси – основа діяльності підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2009. № 3 (94). С. 27-29.
7. Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Сучасні питання економіки і права*. 2011. Вип. 1. С. 16-19.
8. Смесова В. Л., Іщенко І. О. Інновації як основа підвищення якості продукції та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2020. Вип. 43. С. 76-82.
9. Фоміних В. І., Безпалова Д. І., Довгопола А. Д. Аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2017. № 27 (2). С. 61-64.
10. Чех Л. М., Корогодова О. О. Інноваційний розвиток економіки України в умовах Індустрії 4.0. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2020. № 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205849>.
11. Mulcka O., Vasylytsiv T., Shushkova Y., Kloba L., Parfenyuk Y. [Assessment of the population's social resilience environment \(the case of the carpathian region of Ukraine\)](#). *Problems and Perspectives in Management*. 2022. № 20 (1). P. 407-421.

12. Vasylytsiv T. H., Klipkova O. I., Lupak R. L., Mitsenko N. G., Mishchuk I. P. [Monetary and financial policy of Ukraine: theoretical-empirical connections and priorities of state regulation](#). *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2019. № 4 (31). P. 320-330.

References

1. Kovpaka, A. (2021). Innovative development of the country as a determining factor of increasing national competitiveness. *Economy. Management. Innovation. Economic sciences series*, vol. 1. URL : <http://eui.zu.edu.ua/article/view/234658/238776>.
2. Krupka, M. I., Demchyshak, N. B. (2017). Modern paradigm of financial regulation of innovative activity in Ukraine. *Finances of Ukraine*. no. 11. pp. 47-64.
3. Krupka, M. I., Rushchysyn, M. O. (2022). Financial mechanism of public-private partnership in ensuring innovative development of enterprises of Ukraine. *Scientific notes of the National University «Ostroh Academy». «Economy» series*. no. 26 (54). pp. 85-94.
4. Lupak, R. L., Poleva, I. M., Vasylytsiv, V. G. (2015). Management of the improvement of investment provision of enterprises. *Business Inform*. Iss. 12. pp. 88-92.
5. Malij, O. Gh. (2016). Financial resources of enterprises and sources of their formation: theoretical aspects. *Actual problems of innovative economy*, no. 2, pp. 71-74.
6. Rybalko, N. O. (2009). Financial resources are the basis of enterprise activity. *Formation of market relations in Ukraine*, no. 3 (94), pp. 27-29.
7. Rudchenko, I. V. (2011). Improving the mechanism of financial resources management of the enterprise. *Modern issues of economics and law*, no. 1, pp. 16-19.
8. Smiesova, V. L., Ishchenko, I.O. (2020). Innovation as the basis of increasing product quality and ensuring competitiveness of the enterprise. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and management*, vol. 43, pp. 76-82.
9. Fominykh, V. I., Bezpalo, D. I., Dovghopola, A. D. (2017). Aspects of formation and use of financial resources of the enterprise. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic sciences series*, no. 27(2), pp. 61-64.
10. Chekh, L. M., Korohodova, O. O. (2020). Innovative development of ukrainian economy in Industry 4.0. *Actual Problems of Economy and Management*, vol. 14. URL : <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205849>.
11. Mulska, O., Vasylytsiv, T., Shushkova, Y., Kloba, L., Parfenyuk, Y. (2022). [Assessment of the population's social resilience environment \(the case of the carpathian region of Ukraine\)](#). *Problems and Perspectives in Management*. no. 20 (1). pp. 407-421.
12. Vasylytsiv, T. H., Klipkova, O. I., Lupak, R. L., Mitsenko, N. G., Mishchuk, I. P. (2019). [Monetary and financial policy of Ukraine: theoretical-empirical connections and priorities of state regulation](#). *Financial and credit activity problems of theory and practice*. no. 4 (31). pp. 320-330.